

پذیرش گواهی برق تجدید پذیر به عنوان گواهی سپرده کالایی

محمد مهدی فریدونی

کارشناس مطالعات مالی اسلامی

اداره مطالعات مالی اسلامی

مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

بهمن ۱۴۰۲

- تعریف گواهی سپرده: “ گواهی سپرده کالایی اوراق بهاداری است که مؤید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا است و پشتوانه آن قبض انبار استناداری است که توسط انبارهای مورد تأیید بورس صادر می گردد.” (مصوبه در خصوص شناسایی و تعریف گواهی سپرده کالایی به عنوان ابزار مالی)
- گواهی سپرده کالایی تا کنون برای زعفران، پسته، برنج طارم، سکه، شمش طلا، سیمان، میلگرد، نفت خام و میعانات منتشر شده است.
- بر اساس تحقیقات انجام شده گواهی سپرده کالایی (warehouse receipt) برای برق منتشر نشده است. بلکه REC خود گواهی های مستقلی هستند که ماهیت متفاوتی دارند. هرچند ویژگی هایی مانند انتقال مالکیت و امکان مصرف، معامله گواهی های برق تجدید پذیر را تا حدودی به معاملات کالاهایی منقول که قابلیت تحویل دارند، شبیه می کند.

نظر کمیته فقهی در رابطه گواهی سپرده کالا و ارز

- فروش گواهی سپرده کالا یا ارز در بازار اولی به معنای فروش کالا یا ارز انبار یا سپرده شده توسط مالک و خرید آن از سوی فرد دیگر، به معنای خرید همان کالا یا ارز است که به لحاظ فقهی همان بیع بوده و با رعایت شرایط و احکام عقد بیع صحیح است.
- بازار ثانوی گواهی سپرده کالا یا ارز به معنای فروش مجدد کالا از فروشنده (خریدار اول) به خریدار دوم است که با رعایت شرایط و احکام عقد بیع صحیح است.
- از آنجا که گواهی سپرده کالا یا ارز نشان دهنده سند دارائی در انبار یا محل نگهداری استاندارد است از لحاظ شرعی وثیقه گذاری آن بدون اشکال است.
- انتشار گواهی سپرده کالائی برای ارز و همه کالاهائی که دارای ماندگاری در انبار هستند از جمله محصولات پتروشیمی، کشاورزی، فلزات و... قابل اجراست؛ بنابراین، با سپرده گذاری این کالاها و ارز می توان گواهی سپرده آن را دریافت کرده و معامله آن در بازار اولی و ثانوی با رعایت شرایط بیع صحیح است.

در نظر گرفتن گواهی سپرده برق، به عنوان سپرده کالایی

- معامله دارایی پایه در گواهی سپرده کالایی بر مبنای بیع مشاع در کلی است و عین مشخص نشده است.
- با توجه به ماهیت کلی بودن سپرده کالایی می توان امکان جایگزینی در انبار را متصور بود. به عنوان مثال شخصی که زعفران خود را به انبار سپرده است، مقداری از زعفران را خارج و زعفران دیگری را جایگزین آن نماید.

سوال: از آنجا که همواره حداقل میزان مشخص برق در مدار وجود دارد، آیا می توان این حداقل میزان برق در شبکه را به عنوان یک انبار در نظر گرفت؟ در صورتی که این مقدار را به عنوان کالای موجود در انبار بدانیم، آیا می توان حداکثر به مقدار ضریب مشخصی از آن (مثلاً ۸۰ درصد)، گواهی سپرده برق منتشر کرد و مثلاً در اختیار تولیدکنندگان برق (تجدیدپذیر) قرار داد؟

به طور کلی آیا مجموعه ای که کالاها در آن مدام خارج شده و جایگزین می شود را می توان انبار در نظر گرفت؟ به عنوان مثال نفت در لوله در حال جریان است و مدام مقادیر نفت از لوله خارج شده و بجای آن مقادیر دیگری جایگزین می شود.

جمع بندی کمیته فقهی

در شبکه برق به طور مداوم برق تولید شده تزریق و مصرف می‌شود. از آنجا که حداقلی از برق همواره در شبکه وجود دارد، می‌توان آن را مصداق انبار مذکور در تعریف گواهی سپرده کالایی در نظر گرفت. از این جهت انتشار گواهی سپرده برق حداکثر به میزان حداقل برق موجود در شبکه صحیح است. انتشار این نوع اوراق، اختصاصی به برق تجدیدپذیر ندارد و به طور کلی برای برق قابل انتشار است

